

KONKURS GEOGRAFICZNY DLA UCZNIÓW KLAS IV-VIII SZKÓŁ PODSTAWOWYCH WOJEWÓDZTWA MAZOWIECKIEGO

ETAP SZKOLNY

17 października 2024 r. godz. 9.00

Uczennico/Uczniu:

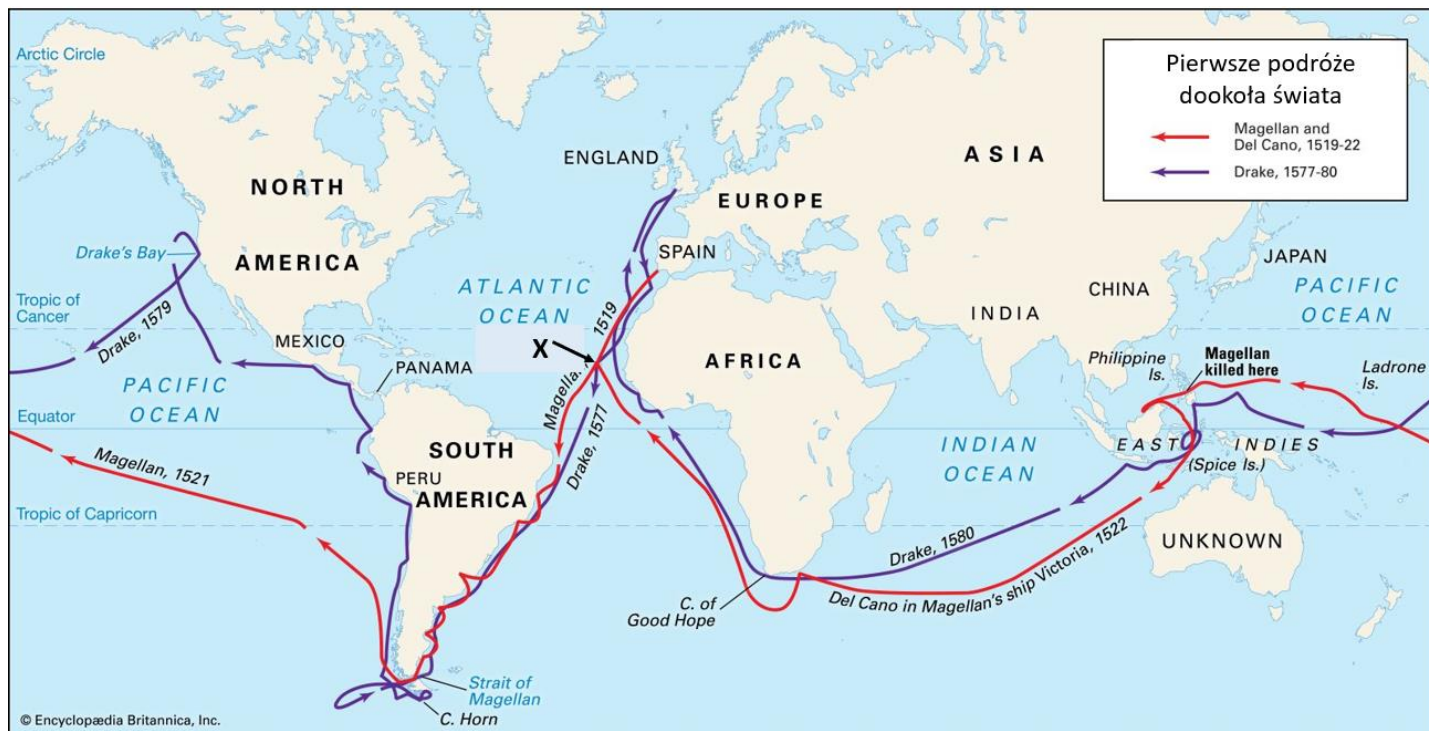
1. Na rozwiązanie wszystkich zadań masz 90 minut.
2. Pisz długopisem/piórem – dozwolony czarny lub niebieski kolor tuszu.
3. Nie używaj ołówka ani korektora.
4. W zadaniach zamkniętych otocz kółkiem wybraną odpowiedź, a jeśli się pomylisz, błędne zaznaczenie skreśl i otocz kółkiem inną odpowiedź.
5. Jeżeli się pomylisz w zadaniach otwartych, przekreśl błąd i napisz inną odpowiedź.
6. Pisz czytelnie i zamieszczaj odpowiedzi w miejscu do tego przeznaczonym.
7. Pamiętaj, że zapisy w brudnopisie nie podlegają ocenie.

Życzymy powodzenia!

Maksymalna liczba punktów	40	100%
Uzyskana liczba punktów		%
Podpis Przewodniczącej/-ego		

Mapa do zadań 1. i 2.

Na mapie zaznaczono trasy pierwszych dwóch wypraw dookoła świata, które odbyły się w XVI wieku.

Źródło: Encyklopedia Britannica

Zadanie 1. (0–1 pkt)

/1

Podaj nazwę archipelagu oznaczonego na mapie literą X, który podczas swych wypraw odwiedzili zarówno Magellan, jak i Drake, uzupełniając na nim zapasy wody pitnej i świeżego jedzenia.

Zadanie 2. (0–2 pkt)

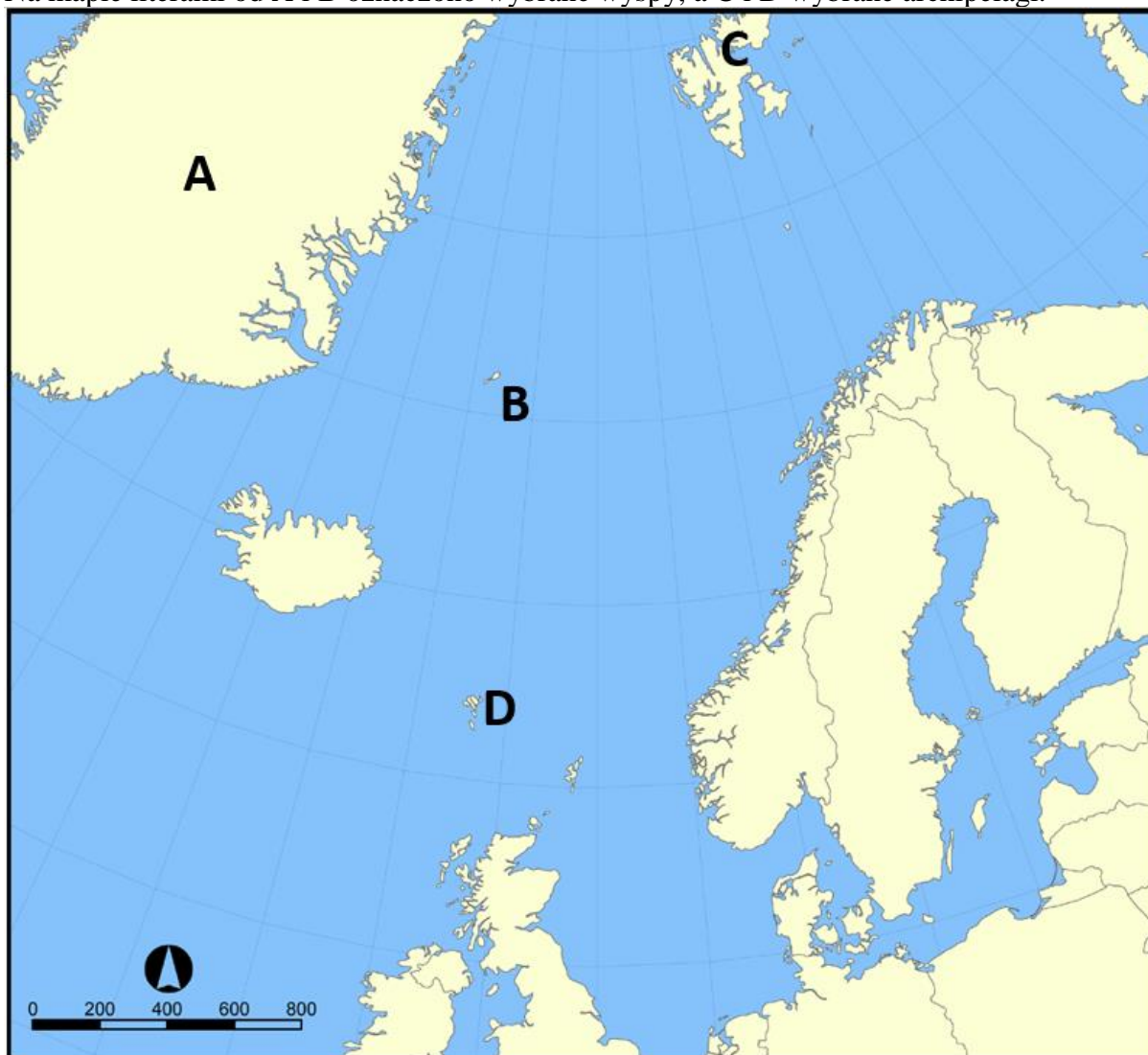
/2

Określ prawdziwość poniższych zdań dotyczących obu wypraw. Zaznacz **P**, jeśli zdanie jest prawdziwe, lub **F**, jeśli jest fałszywe.

Obaj dowódcy wypraw dookoła świata zostali upamiętnieni w nazewnictwie geograficznym obiektów położonych na półkuli zachodniej.	P	F
W trakcie wyprawy zainicjowanej przez Magellana statki trzy razy wpływały do strefy międzyzwrotnikowej, podczas gdy statki Drake'a wpływały tam aż pięć razy.	P	F
Obie wyprawy odbyły się w kierunku zgodnym z kierunkiem ruchu obrotowego Ziemi.	P	F
W trakcie obu wypraw żeglarze nie doświadczyli zjawiska nocy polarnej.	P	F

Mapa do zadań 3. i 4.

Na mapie literami od A i B oznaczono wybrane wyspy, a C i D wybrane archipelagi.

Źródło: opracowanie autorskie.

Zadanie 3. (0–2 pkt)

/2

Uzupełnij tabelę. Wpisz nazwy zaznaczonych obiektów oraz państw, do których one należą.

Litera na mapie	Nazwa obiektu	Państwo
A		Dania
B	Jan Mayen	
C	Svalbard	
D		Dania

Zadanie 4. (0–1 pkt)

/1

Poniższy opis stanowi charakterystykę pewnego państwa Europy Północnej. Podaj jego nazwę, a następnie literą **X** oznacz to państwo na mapie.

Leży na półwyspie i licznych wyspach, których rzeźbę terenu w dużej mierze ukształtował lodowiec kontynentalny. Jego stolica zlokalizowana jest na wyspie, która z terytorium innego państwa połączona jest mostem i tunelem. W 2023 roku w kraju tym mieszkało niespełna 6 mln ludzi, z których większość deklarowała przynależność do lokalnego kościoła protestanckiego.

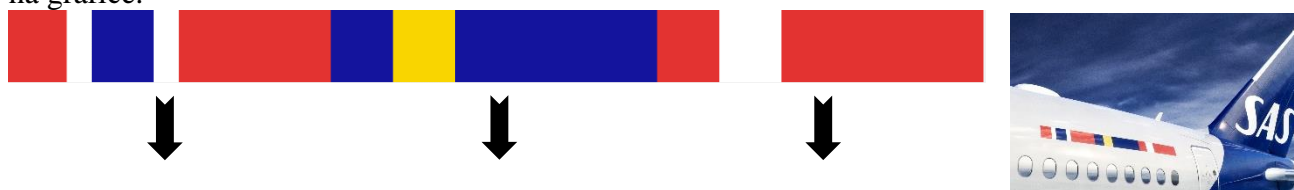
Nazwa państwa: .....

Zadanie 5. (0–1 pkt)

/1

Poniższą grafikę umieszcza się na kadłubach samolotów linii lotniczej Scandinavian Airlines (SAS), tak jak przedstawiono to na zdjęciu obok. SAS jest głównym przewoźnikiem lotniczym w trzech krajach nordyckich.

We właściwych miejscach pod grafiką wpisz nazwy trzech państw, w których SAS jest głównym przewoźnikiem. Kolejność państw musi odpowiadać kolejności ich symboli na grafice.

..... – ..... – .....

Zadanie 6. (0–2 pkt)

/2

Podaj nazwy dwóch europejskich rzek, których opisy umieszczono poniżej.

A) Przypuszcza się, że to właśnie wzdłuż niej wędrowali z południa na północ Celtowie. W drugą stronę przemieszczały się plemiona germańskie zmierzające do rzymskich prowincji. W średniowieczu używano jej jako drogi wodnej do spławu drewna. W górę rzeki transportowano sól i śledzie, a w drugą stronę węgiel ze śląskich kopalń (...). Od XVIII w. do 1885 r. zbudowano na niej ok. 10 tys. ostróg (...). Tworzono też stopnie wodne, zbiorniki retencyjne i poldery mające przyjmować nadmiar wody i chronić przed powodzią. W wyniku tych prac skrócono rzekę o ok. 20 proc., z 1020 do 854 km. (Źródło: NG Polska, marzec 2024)

Nazwa rzeki: .....

B) W drodze do ujścia między Honfleur a Hawrem wijąca się wstęga rzeki za każdym zakrętem ma dla nas inną historię: podbój Galii przez Rzymian, inwazje Wikingów, upadek fortecy Ryszarda Lwie Serce – Château Gaillard, rozrzucone w jej nurcie popioły Joanny d’Arc, rewolucję i narodziny republiki. Nawet po śmierci na wygnaniu, Napoleon jeszcze raz powrócił do stolicy, zgodnie ze swoją ostatnią wolą – rzeką, którą nazywał „główną ulicą”. (Źródło: NG Polska, sierpień 2024)

Nazwa rzeki: .....

Materiał do zadań 7. i 8.

Fotografie przedstawiają szwajcarską rzekę Thur przed renaturyzacją i po niej w 2002 roku.

Źródło: Reconnect EU

Tekst źródłowy:

Renaturyzacja rzek stała się rutyną w wielu krajach, które podobnie jak Polska silnie zdegradowały swoje rzeki, zwłaszcza w krajach zachodniej Europy i w Stanach Zjednoczonych. Szczególnie wymownym tego przykładem jest usuwanie z rzek starzejących się budowli piętrzących wodę. W samych Stanach Zjednoczonych usunięto dotychczas ponad tysiąc takich budowli, dzięki czemu staje się możliwe odtworzenie szczególnie cennych pod względem gospodarczym populacji gatunków ryb wędrownych.

Źródło: Strażnicy rzek WWF

Zadanie 7. (0–2 pkt)

/2

Pośród wielu sposobów renaturyzacji przekształconych przez człowieka rzek Europy jest usuwanie betonowych umocnień ich brzegów i demontaż budowli piętrzących w nich wodę, takich jak tamy i jazy.

Wskaż dwie korzyści dla organizmów naturalnie żyjących w rzekach wynikające z renaturyzacji rzek inne niż wskazane w tekście źródłowym.

1. ....
.....

2. ....
.....

Zadanie 8. (0–2 pkt)

/2

Uzupełnij zdania. Podkreśl właściwe sformułowania wybrane spośród podanych.

1. Renaturyzacja europejskich rzek prowadzi do **zwiększenia / zmniejszenia** ryzyka wystąpienia powodzi, ponieważ **wydłuża się / skraca się** w ten sposób bieg rzeki, co **zwiększa / zmniejsza** retencję wody i czas, jakiego potrzebuje ona, by spłynąć do ujścia.
2. Kanalizowanie rzek w Europie w minionych stuleciach miało na celu poprawę ich **żeglowności / zdolności do samooczyszczania**, co poskutkowało **zwiększeniem / zmniejszeniem** stężenia zawartych w nich zanieczyszczeń.

Materiał do zadań 9. i 10.

Fotografia przedstawia fynbos – roślinność spotykaną powszechnie na południowo-zachodnim wybrzeżu Republiki Południowej Afryki.

Źródło: <https://thefynbosguy.com/>

Zadanie 9. (0–1 pkt)

/1

Dokończ zdanie. Podkreśl poprawną odpowiedź spośród podanych.

Fynbos to południowoafrykański odpowiednik

- A) makii śródziemnomorskiej.
- B) południowoamerykańskiej pampy.
- C) roślinności stepowej w środkowej Azji.
- D) tundry na Alasce i w północnej Kanadzie.

Zadanie 10. (0–1 pkt)

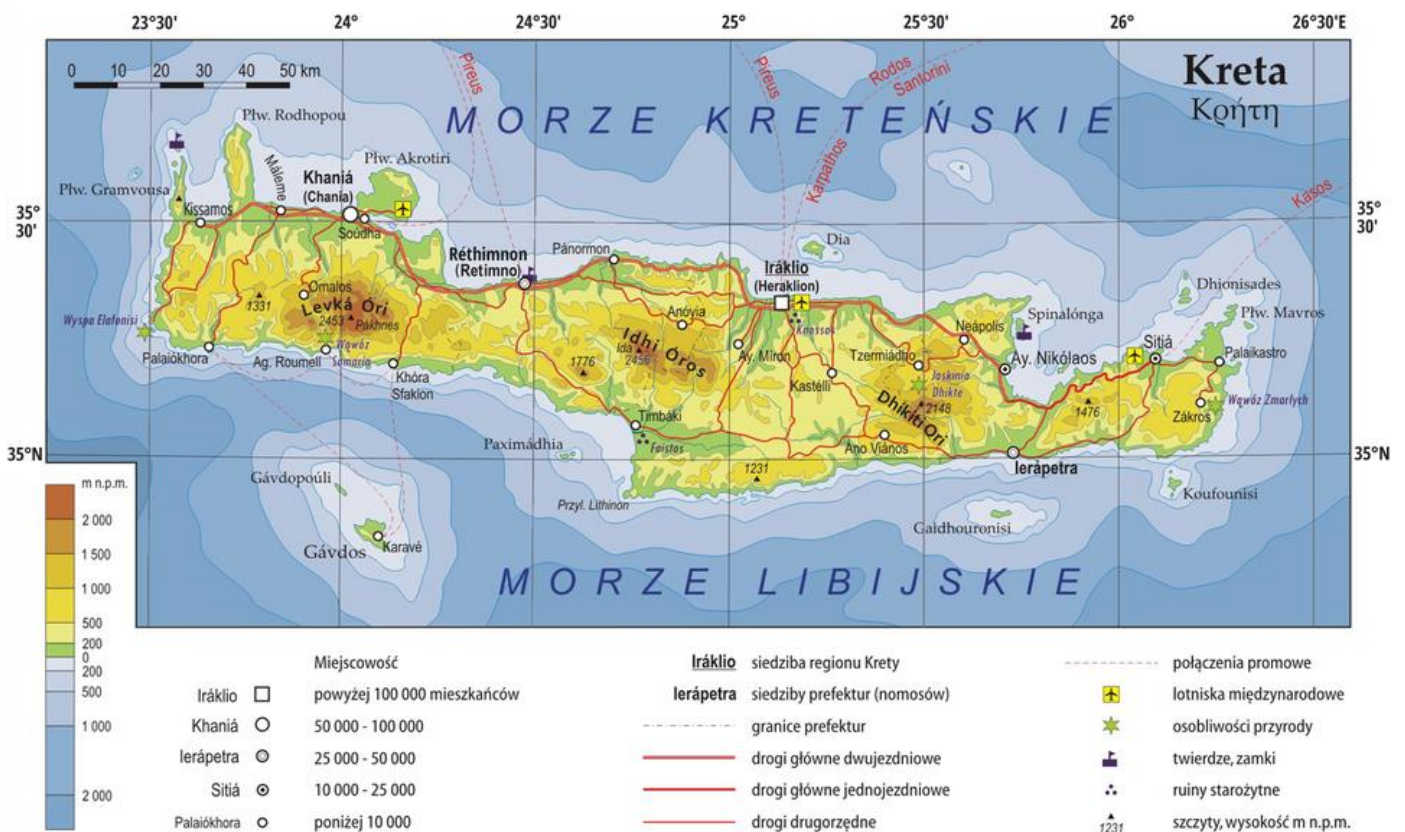
/1

Uzupełnij zdanie wybierając odpowiedzi spośród **I, II i III** oraz **X, Y i Z**.

Krajobraz przedstawiony na fotografii cechują	I	niewielka suma roczna opadów	oraz roślinność twarżolistna rosnąca na	X	żyźnej, ale przesuszzonej glebie.
	II	średnia roczna temperatura powietrza poniżej 15°C		Y	glebie o grubej warstwie próchnicznej.
	III	opady monsunowe		Z	suchej i jałowej glebie o słabo rozwiniętym profilu.

Mapa do zadań 11. i 12.

Mapa przedstawia Kretę, jedną z wysp na Morzu Śródziemnym.

Źródło: static.epodreczniki.pl

Zadanie 11. (0–1 pkt)

/1

Podaj obie współrzędne geograficzne drugiego największego miasta na Krecie. Pamiętaj o pełnym zapisie współrzędnych.

Szerokość geograficzna: .....

Długość geograficzna: .....

Zadanie 12. (0–1 pkt)

/1

Zaznacz dwa zdania, które charakteryzują Kretę.

- A) Wyspa ma większy potencjał do rozwoju fotowoltaiki niż hydroelektrowni, a ze względu na ruchy sejsmiczne niebezpiecznie byłoby tu lokować elektrownię atomową.
- B) Od kilkunastu lat większość jej mieszkańców to muzułmanie, którzy są uchodźcami z Bliskiego Wschodu i Afryki Północnej – głównie Syrii i Libii.
- C) Dorosły obywatel Polski może się tam wybrać bez paszportu, a na lotnisku lub w porcie zostanie wpuszczony po okazaniu dowodu osobistego, zaś w restauracji zapłaci w euro.
- D) Szczególnie dogodnym okresem do odwiedzenia wyspy przez polskich turystów jest zima, gdy sumy opadów są z reguły niższe, a temperatura powietrza jest zdecydowanie wyższa od tej w Polsce.
- E) Największą atrakcją przyrodniczą wyspy jest najwyższy w Europie aktywny wulkan, na którego stokach rozwinęła się kultura minojska – jedna z najstarszych w Europie.

Materiał do zadania 13.

Na obrazie satelitarnym widać ujście najdłuższej europejskiej rzeki.

Źródło: Program Unii Europejskiej Copernicus

Zadanie 13. (0–2 pkt)

/2

Uzupełnij poniższe informacje dotyczące widocznego na obrazie fragmentu Europy.

Nazwa rzeki: ....., Typ ujścia: .....

Nazwa państwa, na obszarze którego leży ujście rzeki: .....

Widoczny na obrazie zbiornik, do którego wpada rzeka: .....

Materiał do zadania 14. i 15.

Rycina przedstawia obszar jednej z największych pod względem liczby mieszkańców europejskiej stolicy, otoczonej tzw. Zielonym Pasem – obszarem wykluczonym z zabudowy.

— granice administracyjne miasta   ■ obszary zieleni wewnątrz granic miasta   ■ obszary zieleni poza granicami miasta

Źródło: opracowanie autorskie

Zadanie 14. (0–1 pkt)

/1

Podaj nazwę miasta, które przedstawiono na rycinie, a także płynącej przez jego centrum rzeki.

Miasto: ..... Rzeka: .....

Zadanie 15. (0–2 pkt)

/2

Podaj dwie korzyści dla mieszkańców różnych metropolii wynikające z wyłączenia spod zabudowy i przeznaczenia pod tereny zieleni obszarów wokół miast.

1. ....

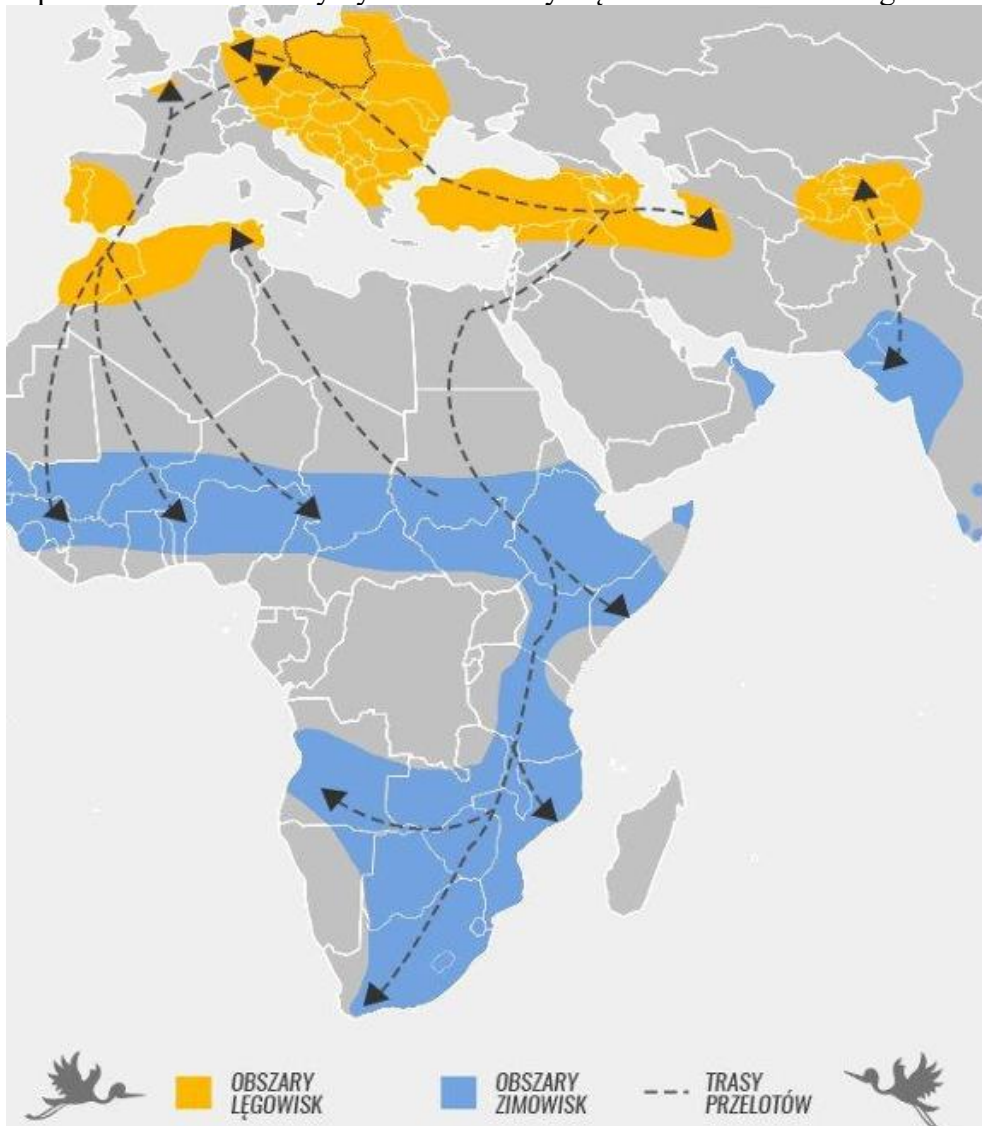
.....

2. ....

.....

Materiał do zadania 16.

Na rycinie przedstawiono obszary bytowania i trasy wędrówek bociana białego.

Źródło: spdolsk.pl

Zadanie 16. (0–2 pkt)

/2

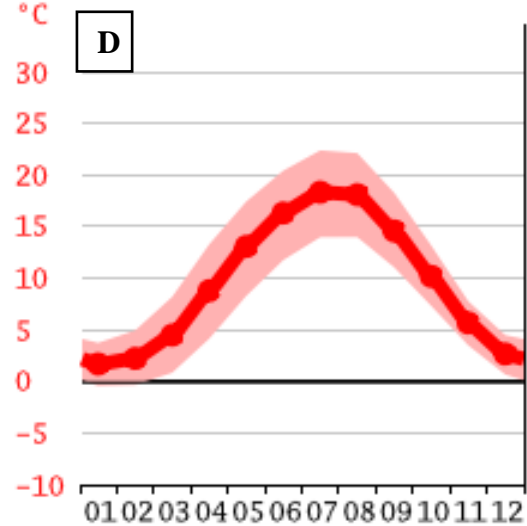
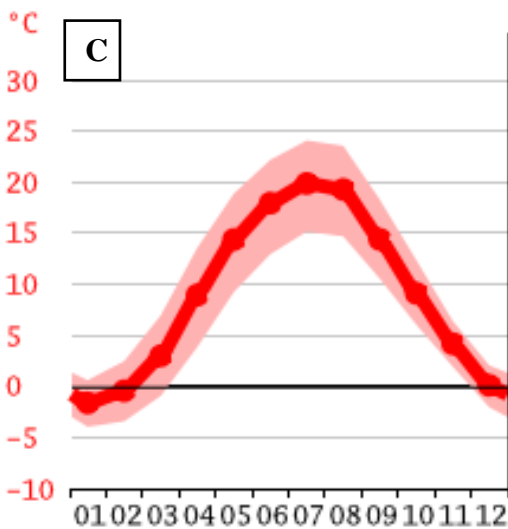
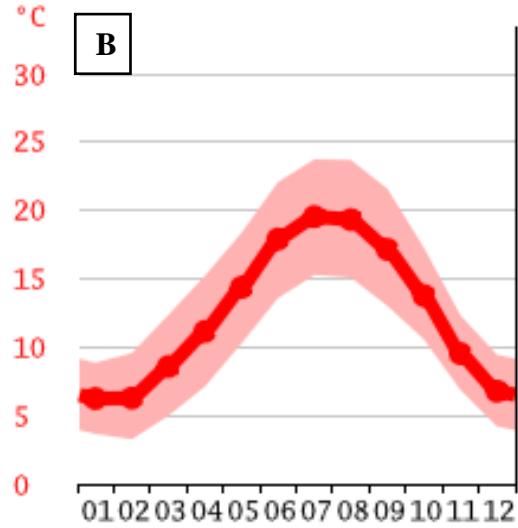
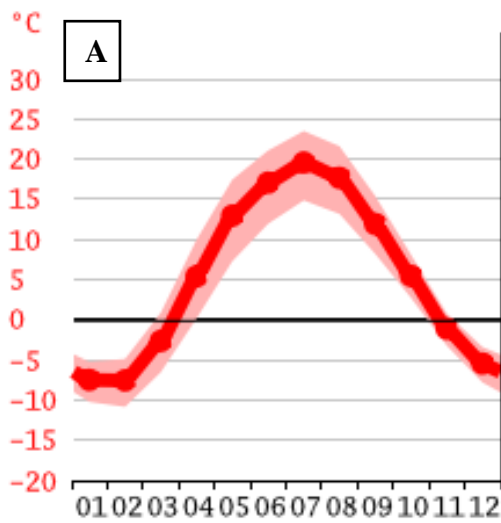
Określ prawdziwość poniższych zdań dotyczących migracji bocianów białych.

Zaznacz **P**, jeśli zdanie jest prawdziwe, lub **F**, jeśli jest fałszywe.

Większość tras wędrówek bocianów białych ma przebieg zbliżony do równoleżnikowego.	P	F
Bociany białe zimują głównie na sawannach.	P	F
Sezonowe przeloty bocianów białych są skutkiem ruchu obrotowego Ziemi.	P	F
Część bocianów białych w trakcie migracji bytuje okresowo zarówno na półkuli północnej, jak i południowej.	P	F

Materiał do zadań 17. i 18.

Na wykresach od **A** do **D** przedstawiono przebieg roczny średniej temperatury powietrza w czterech europejskich miastach położonych na podobnej szerokości geograficznej.

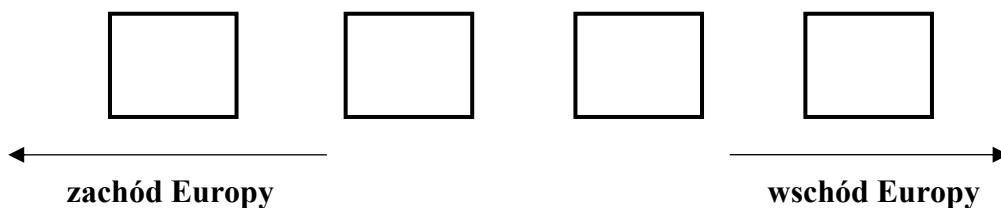
Źródło: www.climate-data.org

Zadanie 17. (0–1 pkt)

/1

Klimat Europy w układzie równoleżnikowym cechuje postępujący kontynentalizm termiczny.

Uzupełnij poniższy schemat wpisując we właściwe pola litery, którymi oznaczono poszczególne wykresy tak, aby przedstawiał on kontynentalizm termiczny w Europie.

Zadanie 18. (0–1 pkt)

/1

Wyjaśnij, na czym polega kontynentalizm termiczny w Europie (odnosząc swą odpowiedź do położenia względem Oceanu Atlantyckiego).

.....

.....

.....

.....

Zadanie 19. (0–2 pkt)

/2

Liczący w przybliżeniu 2900 km długości Dunaj to druga najdłuższa rzeka Europy, która przepływa przez dziesięć państw kontynentu.

Oblicz skalę liczbową mapy, na której długość Dunaju to 14,5 cm. Zapisz obliczenia i odpowiedź. Przyjmij, że chodzi o mapę, na której wiernie oddane są odległości.

Miejsce na obliczenia:

Skala mapy to **1:** .....

Zadanie 20. (0–2 pkt)

/2

A) Spośród wymienionych poniżej regionów geograficznych Europy podkreśl te trzy, przez które przepływa Dunaj.

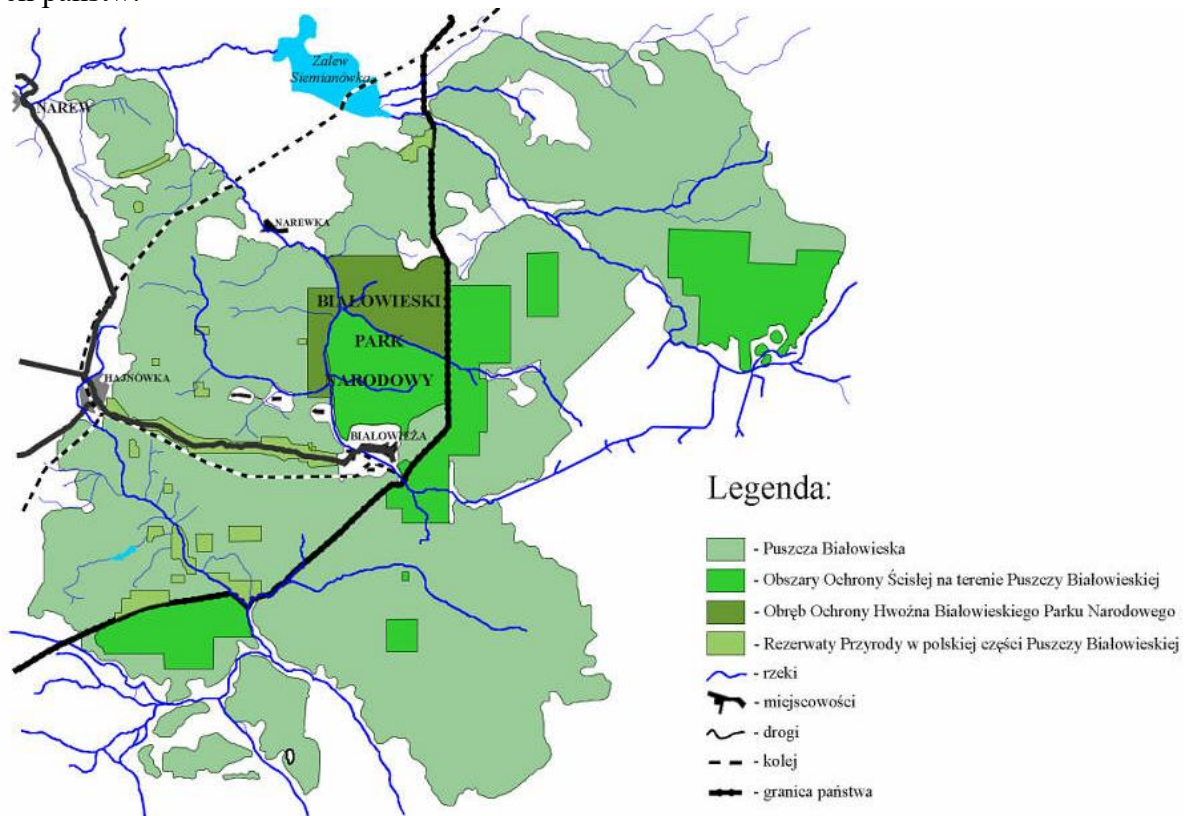
Bawaria / Dalmacja / Jutlandia / Katania / Nizina Panońska / Szampania / Wojwodina

B) Podkreśl nazwy czterech stolic europejskich, które wzniesiono nad Dunajem.

Belgrad / Bratysława / Budapeszt / Bukareszt / Sofia / Wiedeń / Zagrzeb

Materiały do zadań 21. i 22.

Mapa przedstawia obszar Puszczy Białowieskiej, znajdującej się po obu stronach granicy dwóch państw.

Źródło: Parki Narodowe Polski

Zadanie 21. (0–1 pkt)

/1

Podaj nazwę państwa, z którym Polska współdzieli Puszcze Białowieską.

Nazwa państwa: .....

Zadanie 22. (0–1 pkt)

/1

Zaznacz dwa zdania opisujące relacje Polski z sąsiadem, z którym współdzielimy Puszcze Białowieską.

- A. Polska mniejszość narodowa jest w tym kraju ograniczana w swych prawach, ale Polacy mają swoich przedstawicieli w parlamencie tego kraju i mają swoją partię polityczną.
- B. Państwem rządzi autorytarny reżim, który zakazał funkcjonowania polskich związków mniejszościowych i prześladowuje ich przedstawicieli.
- C. Polacy stanowiący tu mniejszość narodową to w większości potomkowie emigrantów, którzy przenieśli się tam wraz z wprowadzeniem w Polsce ustroju socjalistycznego.
- D. Większość Polaków mieszka na północnym zachodzie kraju i ma bardzo ograniczoną możliwość swobodnego opuszczania go i wracania.
- E. W obszarach zdominowanych przez Polaków – głównie większych miastach – język polski jest dominującym językiem w domach i w miejscach publicznych.

Materiał do zadań 23. i 24.

Fotografie I i II wykonano na dwóch kontynentach w strefach krajobrazowych zdominowanych przez rośliny trawiaste.

Źródła: globtroter.pl; dreamstime.com

Zadanie 23. (0–1 pkt)

/1

Zaznacz spośród podanych cech A-D tę cechę, która łączący oba obszary przedstawione na zdjęciach.

- A. Ludność zamieszkująca te strefy prowadzi koczowniczy tryb życia polegający na cyklicznej zmianie miejsca, w którym uprawia się typowe dla danej strefy zboża.
- B. Dominującym zajęciem ludności zamieszkującej obie strefy jest pasterstwo zwierząt przeznaczonych przede wszystkim pod produkcję futer i na mięso.
- C. Wznoszone w tych strefach domostwa zazwyczaj nie mają okien, co chronić ma przed dostawaniem się do środka nadmiaru powietrza z zewnątrz o temperaturze w skrajnych przypadkach uciążliwej dla egzystencji.
- D. Mieszkańcy obu stref praktykują wielożeństwo, wyznają w większości tę samą religię i posiadają liczne potomstwo.

Zadanie 24. (0–2 pkt)

/2

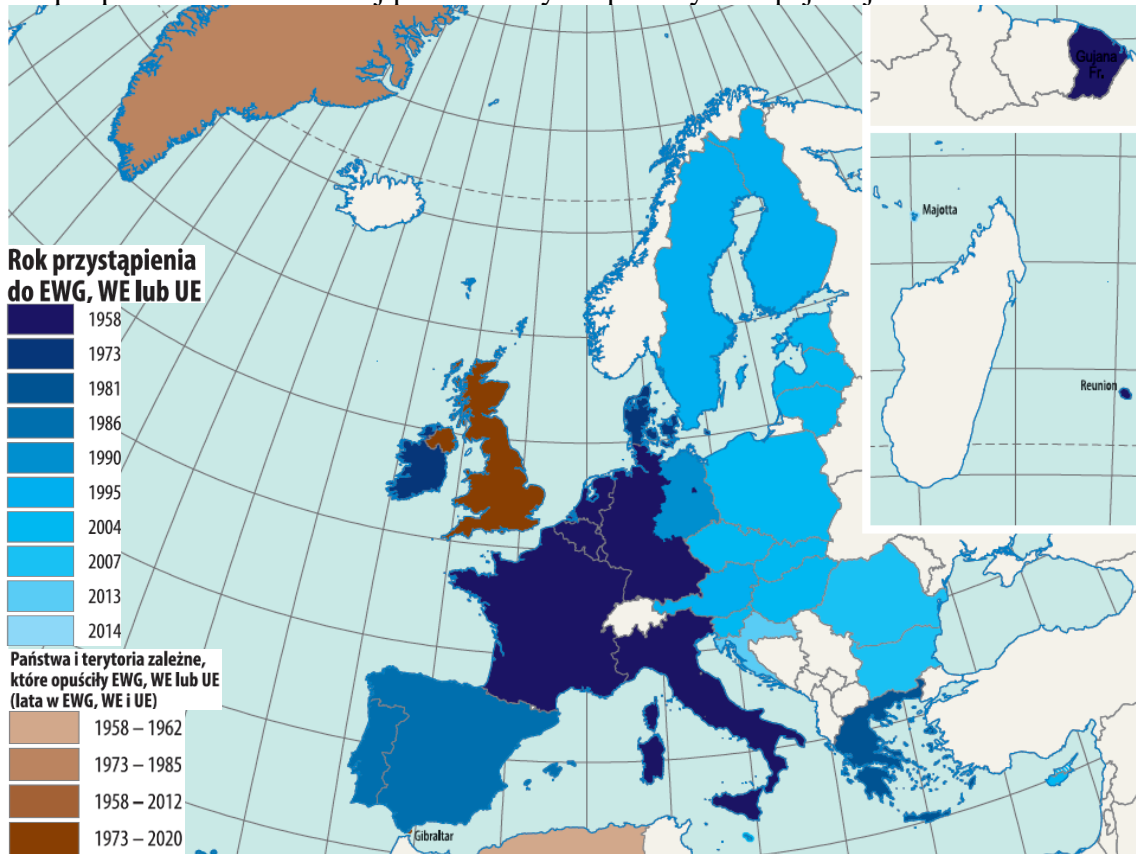
Uzupełnij tabelę zaznaczając X w każdym wierszu tak, by podane cechy dotyczyły stref krajobrazowych przedstawionych na zdjęciach.

Cecha	Dotyczy			
	tylko I	tylko II	I i II	ani I, ani II
Fotografię wykonano w strefie międzyzwrotnikowej.				
Okresowo występują tu huragany.				
Występuje tu pora roku z wyraźnie większymi opadami niż w pozostałych porach.				

Mapa do zadań 25. i 26.

Na mapie przedstawiono rozwój przestrzenny Wspólnoty Europejskiej.

Źródło: Solarz M. (red.), 2022, *Geograficzno-polityczny atlas Polski. Polska w świecie współczesnym, Perspektywa 2022*, Warszawa.

Zadanie 25. (0–3 pkt)

/3

Odpowiedz na poniższe polecenia dotyczące Unii Europejskiej.

a) wymień trzy spośród założycielskich państw Europejskiej Wspólnoty Gospodarczej.

1. ...., 2. ...., 3. ....

b) literami **A**, **B** i **C** zaznacz na mapie trzy wybrane kraje, które wprowadziły walutę euro, a wstąpiły do Unii Europejskiej w tym samym roku co Polska lub później, następnie podaj poniżej nazwy tych państw

A) ....., B. ...., C. ....

Zadanie 26. (0–2 pkt)

/2

Wymień dwie wybrane korzyści, które czerpią państwa UE z wprowadzania wspólnej waluty euro.

1. ....

.....

2. ....

.....

Brudnopis